

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย การเพิ่มมูลค่าขยะจากกระบวนการจัดการคัดแยกขยะในชุมชน เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์สำหรับประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุร พักตร์พิจาน จังหวัด ร้อยเอ็ด เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิง พัฒนากับชุมชน จึงใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม การสังเกต การศึกษาดูงาน การจัดเวทีชาวบ้าน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้ และถอดบทเรียนเพื่อหาแนวปฏิบัติที่ เหมาะสมในการจัดการขยะเพื่อลดปริมาณขยะ และหาแนวทางการเพิ่มมูลค่าขยะจากกระบวนการ คัดแยกขยะในครัวเรือน มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.1.1 ขั้นตอนการเตรียมการด้านทีมวิจัย (นักวิจัย นักวิจัยในพื้นที่ ผู้ประสานงาน และ นักศึกษาที่ร่วมวิจัย) เตรียมพื้นที่เป้าหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1.1.1 การเตรียมทีมวิจัย

3.1.1.2 การเตรียมชุมชน

3.1.1.3 เตรียมเครื่องมือและเก็บข้อมูล

3.1.2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.2.1 ศึกษาดูงาน

3.1.2.2 การอบรมการใช้เครื่องมือ

3.1.2.3 ทดลองใช้เครื่องมือ

3.1.3. ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสังเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาและแนวทางการปฏิบัติที่ดี ในการจัดการขยะ

3.1.3.1 ประชุมสรุปสังเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา

3.1.3.2 หาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมร่วมกันในระดับชุมชน

3.1.3.4 สรุปผล และถอดบทเรียน

3.1.4 ติดตามผล ประเมินผล สรุปผล และถอดบทเรียน

3.2. กลุ่มเป้าหมาย

3.2.1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คนที่อยู่ในครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร ในตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีประชากรทั้งหมด 5876 คน จำนวน 1435 ครัวเรือน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยนี้ มี 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชนทั้ง 14 หมู่บ้าน จิตอาสา หัวหน้ากลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน อสม. ตัวแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสังข์ เป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุม เสวนา เวทีชาวบ้านและถอดบทเรียน

กลุ่มที่ 2 ตัวแทนเจ้าบ้านที่มีชื่อในครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร ด้วยจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนมีจำนวนมาก และเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมทุกหมู่บ้าน จึงเลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นครัวเรือนโดยใช้เกณฑ์เทียบบัญชีนิติไตรยางค์ร้อยละ 15 ของครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน และเก็บข้อมูลสุ่มแบบบังเอิญตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน เป็นจำนวน 215 ครัวเรือน เพื่อใช้เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลประชากรจำนวนครัวเรือนของตำบลป่าสัก ปี พ.ศ.2560

หมู่ที่	หมู่บ้าน	หลังคาเรือน	กลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 15)
1	บ้านป่าสัก	136	20
2	บ้านดอนแคน	123	18
3	บ้านร่องคำ	200	30
4	บ้านดงเค็ง	133	20
5	บ้านหนองบัวเลิง	69	10
6	บ้านโคกมอน	117	18
7	บ้านหนองทุ่ม	164	25
8	บ้านดอนตู	34	6
9	บ้านป่าม่วง	72	11
10	บ้านหนองคู	59	9
11	บ้านโนนเมือง	45	7
12	บ้านเหล่าสวนมอญ	88	13
13	บ้านดอนแคน	68	10
14	บ้านป่าสัก	127	19
	รวม	1,435	215

ที่มา : แผนยุทธศาสตร์3ปี(2561-2563) ตำบลป่าสัก อำเภोजตุรพักรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 การศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพ เป็นวิธีวิจัยหลักที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งต้องการศึกษาพฤติกรรม ทัศนคติ จิตสำนึก ข้อคิดเห็นคิด ข้อเสนอแนะในการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนในพื้นที่ตำบลป่าสัก อำเภोजตุรพักรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยแบบมี

ส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วนที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและการพัฒนาชุมชน มีวิธีการศึกษาที่สำคัญดังนี้

3.3.1.1 เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาเชิงคุณภาพนี้ใช้เครื่องมือที่มีความหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความเป็นจริงมากที่สุด ประกอบด้วย

การสังเกต (Observation) ใช้เก็บข้อมูลบริบทพื้นที่ชุมชน ด้านกายภาพ ของสิ่งแวดล้อม ชยะมูลฝอยและพฤติกรรมของชุมชน และรูปประเด็นเชิงพรรณนา

แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึกรายประเด็น แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้เก็บข้อมูลด้านบริบทชุมชนซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไป และแบบมีโครงสร้างใช้ถามภาพรวมของกิจกรรมการวิจัย ซึ่งใช้เก็บหลังจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติและการถอดบทเรียน หลังจากที่มีการทดลองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นเชิงพรรณนา

เวทีชาวบ้าน (People forum) เป็นการพูดคุย สนทนาแบบพื้นบ้าน ในประเด็นความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ การแก้ปัญหา แนวทางการแก้ปัญหาและการวิจารณ์ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ใช้เก็บข้อมูล ทั้งระยะเตรียมการ ระยะปฏิบัติการ ระยะประเมินผลและระยะรับผลประโยชน์ ที่เกิดขึ้นต่อชุมชนโดยรวมในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นเชิงพรรณนา

การถอดบทเรียน เป็นการสรุปกิจกรรมที่ดำเนินการวิจัยตามประเด็นต่างๆที่ชุมชนได้รับรู้ เข้าใจ นำไปใช้ และได้รับผลประโยชน์ เพื่อทบทวนและคืนข้อมูลแก่ชุมชน

3.3.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การสังเกต การสัมภาษณ์ การระดมความคิด การจัดเวทีชาวบ้าน และถอดบทเรียน มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ รายประเด็นเชื่อมโยงแนวคิดสรุปผลและนำไปอธิบายเสริมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้เนื้อหามีความละเอียดชัดเจนลุ่มลึกยิ่งขึ้น

3.3.2 การศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษาเชิงปริมาณเป็นการวิจัยข้อมูลเชิงตัวเลขเพื่อต้องการหาปริมาณประชากร ปริมาณ ขยะและข้อมูลด้านการจัดการขยะอื่นๆ มีวิธีการวิจัย ดังนี้

3.3.2.1 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม ใช้เก็บข้อมูลด้านการจัดการขยะในครัวเรือน ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้ประเมินความรู้ ความเข้าใจ ทักษะด้านการจัดการ ขยะทั้งในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน และแนวปฏิบัติการจัดการขยะที่ดีและเหมาะสมกับชุมชน

3.3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS และวิธีการ บรรยาย ดังนี้

ข้อมูลจากแบบสอบถาม

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติค่าร้อยละ
- 2) ความคิดเห็นด้านการจัดการขยะ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

เกณฑ์การกำหนดค่าน้ำหนักความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5), มาก (4), ปานกลาง (3), น้อย (2), น้อยที่สุด (1) นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบประเมินของกลุ่มตัวอย่าง มาหาค่าเฉลี่ย และมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
	3.50 - 4.49	หมายถึง	มาก
	2.50 - 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
	1.50 - 2.49	หมายถึง	น้อย
	1.00 - 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

3.4.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

3.4.1.1 ค่าร้อยละ

3.4.1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

3.4.1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.4.2 ข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การระดมความคิด การจัดเวทีชาวบ้าน ถอดบทเรียน และการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้สถิติแบบบรรยายตามข้อเท็จจริง

3.5 แผนการดำเนินการวิจัย

ตารางที่ 3.2 แผนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของโครงการ/ ช่วงเวลาที่ดำเนินการ	ทำอะไร/ใครเป็นคนทำ/ทำร่วมกับใคร บ้าง ฯลฯ	หมายเหตุ
1. ขั้นตอนการเตรียมการด้านบุคลากร เตรียมพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
เดือนมกราคม 2560 1.1 การเตรียมทีมวิจัย	1.1 ประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่ - วางแผนการดำเนินการ ออกแบบเครื่องมือ แบ่ง บทบาทหน้าที่รับผิดชอบและทิศทางการทำงาน ร่วมกัน 1.1 ประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่ - วางแผนการดำเนินการ ออกแบบเครื่องมือ แบ่ง บทบาทหน้าที่รับผิดชอบและทิศทางการทำงาน ร่วมกัน - ทีมวิจัย ม.ร.ภ.บร. 3 คน - เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 2 คน - ผู้นำชุมชนและอสม. 5 คน รวม 10 คน	
เดือนมกราคม 2560 1.2 การเตรียมชุมชน	1.2 จัดเวทีประชุมคนในชุมชน เพื่อทำความเข้าใจถึง ความเป็นมาวัตถุประสงค์และรายละเอียดของ โครงการวิจัย - วางแผนการดำเนินงานวิจัยร่วมกับคนในชุมชน และ นำเสนอต่อชุมชนเพื่อให้เหมาะกับชุมชน - วางแผนการเก็บข้อมูลร่วมกัน - ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.ร.ภ.บร. 4 คน - เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน - ทีมวิจัยพื้นที่และผู้นำชุมชน 14 คน รวม 20 คน	
เดือนกุมภาพันธ์ 2560 1.3 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลบริบท	1.3 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลบริบท - จัดเวทีประชุมชาวบ้าน	

	<ul style="list-style-type: none"> -ออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล - กำหนดประเด็นและกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล -สรุปผล 1.1 ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รภ.บร. 4 คน 1.2 เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 2 คน 1.3 ทีมวิจัยพื้นที่และผู้นำชุมชน 14 คน รวม 20 คน 	
2. สํารวจข้อมูลด้านการจัดการขยะและการวิเคราะห์ข้อมูล		
เดือนมีนาคม-เมษายน 2560 2.1 วิเคราะห์ข้อมูลชุมชนด้านการจัดการขยะในครัวเรือน 2.2 จัดเวทีชาวบ้าน	2.1 จัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล 2.2 สรุปผล -ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รภ.บร. รวม 4 คน - เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 2 คน - ทีมนักวิจัยในพื้นที่และผู้นำชุมชน 14 คน รวม 20 คน	
3. ประชุมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากขยะ ประเมินผลและการสรุปทเรียน		
เดือนเมษายน 2560 3.1 จัดอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากขยะเหลือทิ้งสำหรับใช้สอยในครัวเรือน 3.2 ประเมินผล 3.3 ถอดบทเรียน	3.1 อบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากขยะเหลือทิ้งสำหรับใช้สอยในครัวเรือน 3.2 ประเมินผลและสรุปผล 3.3 สรุปทเรียน -ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รภ.บร.4 คน -เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน -ทีมนักวิจัยในพื้นที่และผู้นำชุมชน 25 คน -วิทยากร 1 คน รวม 31 คน	
เดือนพฤษภาคม 2560 3.4 จัดเวทีชาวบ้านวิเคราะห์ผลการปฏิบัติการในระดับชุมชน 3.5 สังเคราะห์แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับชุมชน	3.4 จัดเวทีชาวบ้านวิเคราะห์ผลการปฏิบัติการร่วมกับชุมชน 3.5 สังเคราะห์แนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับชุมชน -ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รภ.บร. 4 คน - เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน - ทีมนักวิจัยในพื้นที่และผู้นำ 25 คน รวม 30 คน	

4. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอด ขยายผลและสร้างเครือข่าย		
เดือนมิถุนายน 2560		
4.1 การถ่ายทอดขยายผลการดำเนินงานวิจัยให้กับคนในชุมชนและนอกชุมชน	4.1 ประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่เพื่อวางแผนการดำเนินการ	
4.2 ประเมินการรับรู้	- ทำหนังสือเชิญและประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนและนอกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม - จัดเวทีถ่ายทอดขยายผล ดำเนินการโดยนักวิจัยในพื้นที่ไปยังพื้นที่เป้าหมาย	
	4.2 ประเมินการรับรู้	
	- ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รท.บร. 4 คน	
	- เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน	
	- ทีมนักวิจัยในพื้นที่+จิตอาสา 25 คน	
	รวม 30 คน	
5. ติดตามผล ประเมินผล ถอดบทเรียนและสรุปผล		
เดือนสิงหาคม-กันยายน 2560		
5.1 ติดตามผล	5.1 ประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อติดตามผล	
5.2 ประเมินผล	5.2 ประเมินผล	
5.3 ถอดบทเรียน	5.3 สรุปบทเรียนและถอดบทเรียน	
	- ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รท.บร. 4 คน	
	- เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน	
	- ทีมนักวิจัยพื้นที่และผู้นำชุมชน 25 คน	
	รวม 30 คน	
เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2560		
5.4 สรุปผลการวิจัย	5.4 สรุปการวิจัย	
เดือนธันวาคม 2560	- ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รท.บร. 4 คน	
5.5 รายงานผลการวิจัย	รวม 4 คน	
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 50,000 บาท		